

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 40.

Lýsingaprisur fyri þettireglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
ávastluttur í prísnum.

Tírsdag hin 6. októbir 1931.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsum, brevsaðnarstøðum
og skrivstovnum. Telf. 143.

5. árg.

Tandlæge BREND
traffes 11-5. Telf. 114.

Kreppingin.

Hvar er hjarging Føroya.

Harra blaðstjóri! Í heiðraða blað tygara fyri hin 22. í hesum mánaði hevur Streymur skrivað eina fyndargrein við yvirskriftini: »Har privatkapitalurin ræðar, er útlitið ringt, er arbeiðshátturin einki mælar«.

Í hesi grein nertir Streymur við kreppingin — tær ringu tíðirnar. — »Tann eini fiskimarknaðurin fyri og annar eftir ramlar ella liggur yvirfylltur av júst tí voru, vit skulu forá út av landinum. Fiskaprisirnir falla sjálfvandi niður, hvarvið keypu-evnini vera so út av lagi ringt, at alt hettar við at falla saman«.

Hesi orð eru av sonnum álvarsom, og tíverri tey eru sonn — fyri ein stóran part, ið hvussu er. Tá sigur eitt gamalt orð, at »Neyð kerir nakna kvinnu at spínnar«, og mær tykir, at hesar ringu tíðirnar kunnu læra okkum at taka okkum meira saman; tí at óviltið hevur verið gjørt, tað vóni eg, at allir rættshugsandi Føroyingar geva mær rætt í.

Nógvir av okkara fiskimennum hugsa ikki meir enn at draga fiskin úr sjónum og selja hann til keypmansins fyri nøl og grýn o. s. fr., í staðin fyri at royna at gagna sær og sínum landi við at selja fiskin har, ið peningurin fæst í hondina — her hugsi eg um tann fiskin, ið veiddur verður á útróðri her við Føroyar.

Fyri trimum árum síðan byrjaði »Ísvirkia« at keypa fisk fyri góðan pris og peningin í hondina. Hetta var eitt stórt framstig, og Porkeningar, Hovbingar og bygdinarnar um Trongisvágsfjørðin seldu fisk til »Ísvirkia«; men frá øðrum bygdum kom fiskur einans hendingaferð. Nú vita vit, at »Ísvirkia« kostaði nógvan pening, og tær dagligu útreiðslurnar eisini eru stórar, harav fylgir, at ein slík forrættning skal hava — ella rættari sagt torvald at hava — stóran umsetning fyri at kunna bera seg.

Tann bátafiskur, ið fæst frá Porkeri, Hovi og Trongisvágsfjørði, verður ov smátingin til at halda eina slíka fyrítöku gangandi.

Aftaná at Streymur hevur víst á tær ringu tíðir, vit nú eru í, og tá krepping, ið harav er

voldað, heldur hann soleiðis fram: »Oyggjiana mætastu menn leggja hovar í blot fyri at finna aðrar gotur at ganga eftir enn tær, ið higartil hava verið traðkaðar, men alt til lítlan ella ongan batar, so úrlitið er, sum maðurin segði um tingsetuna: »Tá hon var enda, var alt við tað gamla«.

Hvorjir teir mætastu menn landsins eru, skuldi ikki verið ringt at skilja; tað eru teir menn, sum veljararnir hava kosið at varðveita landinum á lögtingi og ríkisdegi. Men Streymur gleymir at siga, hvat teir hava útið í hesum ringu tíðum. Vónandi greiður hann frá hesum eina aðra ferð. Eg haldi meg fyri fyrst til »Ísvirkia« og fari neyvan skeivur, tá eg sigi, at í hesum máli hava okkara álitismenn verið so afturhaldandi, sum nakar — javnaðarmenninir tó undantíknir.

Hvat er at gera hesum máli viðvíkjandi? Svárið er greitt nevniliga tað, at »Ísvirkia« má gerast til eina landsfyrítöku og eina landasak.

Higartil hevur »Ísvirkia« bert verið fyri ein part av Suðuroy; men soleiðis eigur tað ikki at verða. »Ísvirkia« eigur at vera fyri allar Føroyar, og tað er lætt at skípa tað á tann hátt, um allir Føroyingar draga eina línu, og álitismenn okkara ganga á odda. Fiskur kann ikki goymast t. d. í Fámjin, Kvalbo, Sumbø o. s. fr., uttan hann verður koldur; men í smáum koluhúsum kann hann væl goymast, til »Ísvirkia« heintar hann. Og eisini norðanfjørðir kunnu slík koluhús fæst. »Stauninge« liggur stillur á Tvøroyri og bíðar, til nakrir fáir útróðarmenn í Suðuroy fylla hann. Tær fylla hann hægst trýggjar ferðir í vetur. Kann eitt stórt skip standa seg við at liggja stillt á Trongisvágsfjørði? Og hvat verður endin av hesum ringa skilið? Staturin kann ikki framvegis spáða pening til eina foroykska fyrítöku, tá vit Føroyingar standa hendur í hupp og lata alt ganga sína skeivu gongd.

Eg tosaði við ein skilamann um, hvat vit í Porkeri kunna fáa eitt hóskandi kolihús fyri. Plássið, sum sóknarstýrið kann útvega fiskimennum, er soleiðis, at húsið bert kann gerast 8 alin breitt; men longdina hava vit rámliga. Hann meinti, at eitt hús 8×25 alin kom at kosta 3000 kr. við øllum koligreiðum, tá hvør fiskimaður í bygdini arbeiðir í eina viku fyri onga løn. Er hetta gjorligt? Kann bygdin útvega hesar 3000 krónur, og kann hvør fiskimaður arbeiða eina viku? Eg meini ja. Hvi

ikki arbeiða eina viku fyri eini sak, sum kann bjarga konu og børnum frá hungri?

Tað veit eg, at fiskimenn gera glaðifiga, bert gongd kemur á. Tað ræður um at byrja við tí rætta endanum og byrja við tað sama, heldur í morgin enn í ovurmorgin.

Eitt slíkt hús kann goyma fiskin koldan í 14 dagar. So kemur »Stauninge« ella eitt annað far eftir fiskinum og forir hann á verðaldarmarknaðin. Peningur verður so telegraferaður til bankan. Hvør fiskimaður í Føroyum — ið selt hevur — hevur sín check, sum hann sendir til bankan og fær so peningin. Seinni meini eg, at »Ísvirkia« eigir at útvíðast til eina solubúð, sum forir sínum fiskimennum vorur fyri ógviliga biligan pening.

Eg vil enda við orðum Streymis: »Føroyingar liva ikki longur á gamlan hátt av veiðu soleiðis, sum hon gekk fyri seg í gráum öldum. Tann modernaða tekniska útviklingin hevur nomið við okkara oyggjar, og mega vit broyta okkara hugsan hareftir«.

Kundi okkara hugsan broytst, so høvdu tíðirnar eisini broytst.

Vónandi vilja fleiri seta sína hugsan fram.

J. H. Danbjørg.

Den økonomiske Situation.

Norge og Sverig suspenderer
Guldindløsigheden.
Danmark følger efter.

Norges og Sveriges Rigsbanker
og Regeringer besluttede i forrige
Uge at suspendere Pligten til at
indløse Pengesedler med Guld.

Nationalbankens Ledelse har nu
henvendt sig til Regeringen med
Anmodning om Fritagelse for Plig-
ten til Guldindløsning.

Handelsminister Hauge har i
Rigsdagen fremsat Forslag herom
med følgende Motivering:

1) Nationalbanken frygtede et
Run paa Guldnet.

2) Allerede Tirsdag 29. Sept.
var der trukket Guld til et Beløb
af 6 Millioner.

3) Efter Norges og Sveriges
ændrede Kurs kunde Danmark ikke
modstaa Trykket.

Derefter er Guldindløsigheden
suspenderet indtil Udgangen af
November.

Studningur til Pf. Føroya grótvirki.

Efter at Smedemester S. Z. Arge af Thorshavn paa vedkom-
mende Stifteres Vegne i Andra-
gende af 17. Oktober 1929 til
Handelsministeriet har søgt om
Statsstøtte til den af dem ved
Dannelsen af A/S. Føroya grót-
virki (Færøernes Stenindustri)
af Thorshavn planlagte Virk-
somhed, der har til Formaal at
udnytte og tilvirke Stenmateriale
paa Færøerne og dermed i For-
bindelse staaende Virksomhed,
har Ministeriet i Skrivelse af 9.
April d. A. udtalt, at det vil
vere villigt til at tage under
Overvejelse at yde det nævnte
Aktieselskab Støtte i Form af
Laan af Erhvervenes Laanefond
i Overensstemmelse med Færo
Amds derom gjorte Indstilling
under Forudsætning af, at der
af Færøernes Lagting bevilges
Selskabet en passende Støtte. —
Amdet har derefter ved Skrivelse
af 20. April d. A. forelagt Sagen
for Tinget.

Udvalget har haft Samraad
med Bestyrelsen for A/S. Fø-
roya grótvirki. — Herunder op-
lystes det, hvad der forovrigt
ogsaa fremgaar af Sagens Akter,
at Aktiekapitalen udgør 52000
Kr., der er omtrent fuldt ind-
betalt. — Iverksættelse af Sten-
industrien, som bestaar i Op-
førelse af en Arbejdsbygning og
Indbøf af Maskiner, anslaaes at
ville koste ca. 60.000 Kr. —
Desuden vil der kræves en
Driftskapital paa ca. 40.000 Kr.
— Bestyrelsen anførte forovrigt
overfor Udvalget, at der nu var
godt Grundlag for at paabegynde
Virksomheden, der skal have
Hjemsted i Thorshavn. —

Udvalget har endvidere for-
handlet med Thorshavns Byraad,
der ved Skrivelse af 28. August
d. A. meddelte, at Byraadet har
vedtaget at yde Garanti for et
Laan til A/S. Føroya grótvirki
paa indtil 5000 Kr. under For-
udsætning af, at Stat og Lagting
yder Garanti paa henholdsvis
25.000 Kr. og 10.000 Kr.

Udvalget har herefter nøje
overvejet Sagen i sin Helhed og
er kommet til det Resultat, at
der fra Tingets Side bør ydes
Støtte til dette ny Foretagende,
der efter alt hvad der foreligger
synes at have et sundt og be-
tryggende Grundlag for at kunne
paabegynde en Virksomhed i
Stenindustrien. — Man vil ne-
denfor foreslaa, at der herfra
ydes et Laan paa 10.000 Kr.
under Forudsætning af, at der
af Erhvervenes Laanefond ydes
et Laan paa 25.000 Kr., og sa-
ledes at der gives Sikkerhed i
Aktieselskabets Bygning og Ma-
skiner, eventuelt efter Statslaanet.

Forslag:

1) Tinget yder A/S. Føroya
grótvirki (Færøernes Sten-
industri) et Laan paa 10.000
Kr. fra økonomisk Fond
under Forudsætning af, at
der af Statskassen ydes Sel-
skabet et Laan paa 25.000
Kroner.

2) Som Sikkerhed for Laanet
gives Tinget Pant i Selska-
bets Bygning og Maskiner,
eventuelt efter Statslaanet.
3) Amtmanden anmodes om
at foranstalte det videre for-
nodne med Hensyn til Ord-
ning af Laanoptagelsen. —

Forslaget vedtoges den 3.
Oktober.

Hin dýra hjálpin.

Landsverkfrøðingur er óbljúgvur
í sínum víðurgjaldi.

Neyvan nakað so óreктаð telefon-
verk í heiminum sum Føroya
løgtings.

Herð orð um hin úr lagi væl-
lonaða tænastumann landsins.

Miðvikudagin seinasta, tá ið
málið um oyggjavegin var til
viðgerðar, framsetti lingmaðurin
úr Kirkjubø, Jóannes Patursson,
eina leysliga, tó harða frágreiðu
um, hvussu maður, ið hevði til-
sýn við vegum, harra H. O. Ja-
cobsen, landsverkfrøðingur, tiggja-
aði sær í sínum starvi.

Tilhovið var, at landsverkfrøð-
ingurin í síni frágreiðu um
vegir hevði sagt um Kirkjubø—
Velbastað vegin, at hann var í
ringum skilið og illa gjordur. Í
hesum sambandi heitti Patursson
á figgjarnevndina um at fáa 3
menn til at sýna henda veg um
aftur og høgga hann upp í
støðum, so tað kann konstat-
ast, um vegurin er væl ella illa
gjordur.

J. Patursson segði m. a.:

»Fyri inginíørarbeiðið við
vegnum Kirkjubø—Velbastað,
har verkfrøðingurin bert hevði
verið til staðar í sjei lotur,
hevði hann kravt hesa kom-
muni eftir 1160 kr. Kommunan
fyri heiman helt hetta vera ov
miklan pening, men landsverk-
frøðingurin segði seg í hvussu
so er at hava rætt til 100 kr.
um dagin fyri slíkt arbeiði. Við
at leita sakførarahjálpið fekkst
hetta stóra víðurgjald, ið lands-
verkfrøðingurin kravdi, niður í
500 kr., tó tað má sigast, at
hann kundi gjørt hetta arbeiði
fyri nærum einki, og vit roka-
aðu við tí, tí so góða fasta løn
fær hann frá lögtinginum. Tað
er skilaleyst, at tingið skal geva
hesum manni so ovurstóra løn,
og umframt loyva honum at
hagreiða kommunurnar soleiðis.
Fyri hesa stóru løn, ið verkfrøð-
ingurin fær frá tinginum, skuldi
hann sjálvsagt fyrst og fremst
hildið telefonverki í góðum
standi, men ger hann tað? Nei.
Meðan fólk í norðurlondum
ótarnaði kunna tala millum
londini, so ber ofta illa til at